ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ...

Του
ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ

Ο Δημήτρης Σουλιώτης γεννήθηκε στα Κύθηρα και μεγάλωσε στον Πειραιά. Από νεαρή ηλικία εντάχθηκε στο προοδευτικό και αριστερό κίνημα της χώρας μας. Ασυρματιστής Ε.Ν. με πλούσια συνδικαλιστική δράση διώκεται από την δικτατορία και διαφεύγει στο εξωτερικό συμμετέχοντας ενεργά στο αντιδικτατορικό κίνημα. Στη διάρκεια της δικτατορίας διετέλεσε Γ.Γ. της Αντιδικτατορικής Οργάνωσης των Ναυτεργατών και της ΕΣΑΚ. Εξαιτίας της δράσης του η χούντα του αφαίρεσε την ιθαγένεια. Το 1974 με την επιστροφή του στην Ελλάδα ως στέλεχος του ΚΚΕ αναλαμβάνει λίγο αργότερα Γ.Γ. της Ναυτεργατικής Συνδικαλιστικής Κίνησης και αργότερα μέλος της Ε.Ε. της ΕΣΑΚ. Μετά την κρίση και την διάσπαση που ακολούθησε το 13ο Συνέδριο του ΚΚΕ διαγράφεται και παραμένει στο Συνασπισμό του οποίου είναι μέλος της Κ.Π.Ε. και της Γραμματείας του Εργατικού Τμήματος.

Η οικονομική κρίση του ΙΚΑ, που αποτελεί τον μεγαλύτερο και τον κύριο ασφαλιστικό οργανισμό των μισθωτών στη χώρα μας, ανακυκλώνεται. Έπειτα από μια μικρή ανάπαυλα τριών περίπου ετών τα οργανικά ελλείμματα και τα οικονομικά αδιέξοδα επανεμφανίζονται απειλητικά τόσο στους κλάδους κύριας σύνταξης και ασθενείας όσο και στον κλάδο της επικουρικής σύνταξης (ΤΕΑΜ-ΙΚΑ).

Ταυτόχρονα, όλα τα δομικά στοιχεία του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης του ΙΚΑ που αποτέλεσαν τις βασικές "ιστορικές" αιτίες εμφάνισης και παρόξυνσης της πολύπλευρης κρίσης του Ιδρύματος παρέμειναν ουσιαστικά ανέπαφα, ενώ ορισμένα από αυτά σημείωσαν νέα επιδείνωση. Οι ασφαλιστικοί νόμοι που ψηφίστηκαν το 1990, 1991 και 1992 από την κυβέρνηση της Ν.Δ. και διατηρήθηκαν εν ζωή από τις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ μέχρι σήμερα εφαρμόστηκαν μόνο κατά το σκέλος της αύξησης των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης, της μείωσης των συντάξεων και της αύξησης των ασφαλιστικών εισφορών ενώ οι διακηρύξεις που αφορούσαν στη θεσμική αναμόρφωση του συστήματος και την οικονομική στήριξή του δεν ενεργοποιήθηκαν.

Η αρνητική στάση του δικομματισμού απέναντι στο καθολικό αίτημα της τριμερούς χρηματοδότησης δηλ. της συμμετοχής του κράτους στις δαπάνες της Κοινωνικής Ασφάλισης (Κ.Α.) των μισθωτών, η συνέχιση της τεράστιας εισφοροδιαφυγής η οποία έχει λάβει επικίνδυνες διαστάσεις, οι καταναγκασμοί του Ιδρύματος σε επαχθείς δανεισμούς, η οικονομική κρίση και η διογκούμενη ανεργία, η δραματική επιδείνωση της αναλογικής σχέσης συνταξιούχων προς ασφαλισμένους όχι μόνο λόγω του δημογραφικού προβλήματος και της ανεργίας αλλά και λόγω των κυβερνητικών επιλογών οι οποίες διευρύνουν τις ανασφάλιστες και μερικά ασφαλισμένες ομάδες του εργατοϋπαλληλικού πληθυσμού στον ιδιωτικό τομέα, η αφαίμαξη των πόρων του ΙΚΑ από το υψηλό κόστος των φαρμάκων και των υπηρεσιών νοσοκομειακής κυρίως περίθαλψης, η απουσία διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας και η καθυστέρηση εκσυγχρονισμού της τεχνικής και λειτουργικής υποδομής του συνιστούν ένα αντιδημοκρατικό, παρωχημένο, δραματικά φθαρμένο και τελικά αντιασφαλιστικό καθεστώς στα

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ...

πλαίσια του οποίου το μέλλον του ΙΚΑ —και όχι μόνο— προβάλλει ζοφερό.

Η οικονομική όσο και δομική πλέον κρίση που μαστίζει το ΙΚΑ, τα ελλείμματα του δημοσίου τομέα και κυρίως τα αντιλαϊκά προγράμματα σύγκλισης που εμπνέονται από τους νεοφιλελεύθερους όρους των συνθηκών του Μάαστριχτ και της "Λευκής Βίβλου" αξιοποιούνται από τον δικομματισμό με στόχο μια γενικευμένη αμφισβήτηση των κοινωνικών δικαιωμάτων και θεσμών συμπεριλαμβανομένου του δημόσιου συστήματος Κ.Α. **Επίκεντρο της πολιτικής των Βρυξελλών της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ αποτελεί η "υποταγή" της Κ.Α. στις συνθήκες του σκληρότατου καπιταλιστικού ανταγωνισμού, της απελευθέρωσης των αγορών, της κοινωνικής λιτότητας και της μείωσης των υπέρ του λαού δαπανών, ώστε να ενισχυθούν τα κέρδη** και οι ρυθμοί συσσώρευσης του κεφαλαίου.

Αυτός είναι ένας από τους στρατηγικούς στόχους του νεοφιλελευθερισμού ο οποίος ωθεί την Κοινωνική Ασφάλιση σε Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ενωση στην "κλίνη του Προκρούστη".

Για το σκοπό αυτό ο νεοφιλελευθερισμός και οι όψιμοι οπαδοί του χρησιμοποιούν το γνωστό ιδεολογικό οπλοστάσιο. Αποκρύπτουν τις πραγματικές αιτίες της κρίσης και αναδεικνύουν ψεύτικες κατασκευάζοντας μύθους. Τα τεράστια ελλείμματα του ΙΚΑ χρησιμοποιούνται από τους απολογητές της κυβερνητικής πολιτικής για την ακύρωση των ιδεών για κοινωνική δικαιοσύνη και την παρεμπόδιση του δημοκρατικού εκσυγχρονισμού του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Από την άποψη αυτή και στα πλαίσια του κοινωνικού διαλόγου που απαιτούν οι εργαζόμενοι πριν από τη λήψη οποιουδήποτε κυβερνητικού μέτρου, **είναι αναγκαίο να φωτιστούν με θάρρος και ειλικρίνεια όλες οι πραγματικές αιτίες και πτυχές της σημερινής κρίσης, ώστε ο διάλογος να γίνει κάτω από καθεστώς διαφάνειας και ρεαλιστικών δεδομένων, να οδηγηθεί σε ορθά συμπεράσματα και τα μέτρα που θα παρθούν να αντιμετωπίζουν οριστικά τις πραγματικές αιτίες της κρίσης, να προωθούν τον εκδημοκρατισμό, τον εκσυγχρονισμό, την οικονομική εξυγίανση και αυτοδυναμία και να θέτουν τα θεμέλια μιας μακροπρόθεσμης πολιτικής βιωσιμότητας και βελτίωσης του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης.**

Ι. ΟΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΑΙΤΙΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΙΚΑ

Συνοψίζοντας τις **πραγματικές αιτίες της οικονομικής κρίσης** του ΙΚΑ πρέπει να θυμηθούμε και να επισημάνουμε τα εξής:

Η οικονομική χρεωκοπία του ΙΚΑ δεν προέκυψε ως "κεραυνός εν αιθρία". Πρόκειται για ένα αποτέλεσμα που εκυοφορείτο διαχρονικά εξαιτίας της αδιαφορίας και της αντιασφαλιστικής πολιτικής που ακολούθησαν όλες οι μεταπολεμικές κυβερνήσεις μέχρι σήμερα και ειδικότερα:

- **Από την πολιτική καταλήστευσης των πόρων της ασφάλισης η οποία άρχισε να λαμβάνει έκταση κυρίως από το 1955 και μετά κλονίστηκε η οικονομική συνοχή του Ιδρύματος και προέκυψαν διαχρονικά τεράστιες απώλειες εσόδων οι οποίες δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι σε σημαντικό βαθμό αποτέλεσαν τους προπομπούς και καθόρισαν τα σημερινά μεγέθη της οικονομικής καταστροφής του ΙΚΑ.**

Με τις μειωμένες αποδόσεις των αποθεματικών τους, **τα οποία οι κυβερνήσεις υποχρέωναν τα ασφαλιστικά ταμεία να καταθέτουν στις τράπεζες και χρεόγραφα** με επιτόκια πολύ χαμηλότερα του πληθωρισμού, οι απώλειες συνολικά των ασφαλιστικών οργανισμών υπολογίζονται στο 10% των αποθεματικών τους.

Μια ιδέα της αφαίμαξης, που υπέστησαν τα αποθεματικά του ΙΚΑ μας δίνουν τα ακόλουθα στοιχεία:

Το 1951 έως το 1973 το ύψος του επιτοκίου ήταν 4%(!) το 1974 5%, το 1977 6%, το 1979 10%, το 1980 έως και το '83 11,5% και το 1984 έγινε 15% όταν το ύψος του πληθωρισμού σε αντίστοιχα χρονικά διαστήματα ήταν 5-2 φορές μεγαλύτερος(!).

Υπολογίζεται ότι εξαιτίας του χαμηλού ύψους των επιτοκίων καταθέσεων των αποθεματικών, από το 1951 έως σήμερα οι απώλειες του ΙΚΑ υπερβαίνουν τα 800 δις δρχ. σε σημερινές τιμές!

- **Η μάστιγα της εισφοροδιαφυγής, δηλαδή η αποφυγή εργοδοτών να ασφαλίσουν το προσωπικό τους και να καταβάλλουν τις νόμιμες ασφαλιστικές εισφορές, έχει υπολογισθεί ότι ανέρχεται τουλάχιστον στο 30% των πραγματοποιουμένων ετήσιων εσόδων. Στα επικουρικά ταμεία η εισφοροδιαφυγή είναι πάνω από 50%...**

Μια άλλη μορφή της εισφοροδιαφυγής, καθόλου αμελητέα, είναι η ασφάλιση μισθωτών όχι με βάση τις πραγματικές αποδοχές αλλά με τις κατώτερες προβλεπόμενες από τη νομοθεσία ή τις Συλλογικές Συμβάσεις.

Η εκτεταμένη εισφοροδιαφυγή, πέρα από τις βαριές κοινωνικές συνέπειες που έχει για τους εργαζόμενους, ανατρέπει τις αναλογικές σχέσεις "αυτών που δίνουν προς αυτούς που παίρνουν", πριμοδοτεί και διογκώνει την παραοικονομία, νοθεύει τους όρους του ανταγωνισμού των επιχειρήσεων και, καθώς μειώνει τη χρονική διάρκεια παραμονής στην ασφάλιση, μειώνει τα έσοδα και μετακυλεί τις δαπάνες της συνταξιοδότησης και άλλων κοινωνικών παροχών στο ίδιο το ΙΚΑ.

Η εισφοροδιαφυγή, όμως, δεν είναι "αναγκαίο κακό" αλλά αποτελεί **συνειδητή επιλογή** των μέχρι σήμερα κυβερνήσεων και της ανέλεγκτης κερδοσκοπικής δράσης του κεφαλαίου.

- **Η μη είσπραξη των νομοθετημένων εισφορών του ΙΚΑ οδηγεί επίσης σε τεράστιες απώλειες εσόδων. Το 1/3 απ' αυτές αποτελούν εισφορές εργαζομένων που παρακρατήθηκαν από τους εργοδότες αλλά δεν αποδόθηκαν στο ΙΚΑ!**

Στις εκατοντάδες μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις που χρωστάνε σήμερα στο ΙΚΑ πρέπει να προστεθούν επίσης οι προβληματικές και δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί, δήμοι, ΚΤΕΛ, ποδοσφαιρικές εταιρίες, κρατικά θέατρα, ραδιοφωνικοί σταθμοί, κ.ά.

Η κατάσταση αυτή αποτελεί, εν μέρει, έκφραση της οικονομικής κρίσης, αποτελεί όμως επίσης και έκφραση της παράνομης και ασύδοτης δράσης κάποιων επιχειρήσεων και της επιδίωξης των κυβερνήσεων να προστατεύουν την οικονομική δραστηριότητα, μετακυλίοντας όμως τις οικονομικές συνέπειες στο ίδιο το ΙΚΑ.

Είναι γνωστό ότι **στο σύνολο των ασφαλιστικών ταμείων από τις βεβαιωμένες εισφορές προς είσπραξη, 10 δις το χρόνο δεν εισπράττονται ποτέ!**

Μεταβάλλεται έτσι το ΙΚΑ και ολόκληρο το ασφαλιστικό σύστημα από δεξαμενή άντλησης πόρων για την κοινωνική προστασία των

εργαζομένων σε μηχανισμό άτυπης επιδότησης των επιχειρήσεων.

Άλλη αιτία οικονομικής αποδυνάμωσης του ΙΚΑ είναι η άρνηση του κράτους να διαθέσει ενισχύσεις για την κοινωνική ασφάλιση ή να εκπληρώσει τις νομοθετημένες υποχρεώσεις του στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής που ασκούσε και ασκεί μέχρι σήμερα.

Με τον α.ν. 1846/1951 άρθρο 24 θεσπίστηκε η συμμετοχή του κράτους στη χρηματοδότηση του ΙΚΑ που **ποτέ όμως δεν ενεργοποιήθηκε!**

Μέχρι σήμερα η λεγόμενη κοινωνική πολιτική του κράτους στο πλαίσιο των ασφαλιστικών οργανισμών εκδηλώνεται και πραγματοποιείται με τα λεφτά των ταμείων δηλ. των ίδιων των ασφαλισμένων. **Κάτω από την απειλή της κατάρρευσης του ΙΚΑ και της αδυναμίας καταβολής των συντάξεων και των άλλων παροχών η "φροντίδα" του κράτους εκδηλώθηκε αποσπασματικά και κατά κύριο λόγο με τη δανειοδότηση από τις τράπεζες και εν μέρει με την απευθείας οικονομική κρατική ενίσχυση του Ιδρύματος τα τελευταία χρόνια.** Μέτρα πυροσβεστικά και πρόχειρα που όχι μόνο δεν αντιμετωπίζουν με προοπτική τις αιτίες της οικονομικής κρίσης και τη βιωσιμότητα του ΙΚΑ αλλά αντίθετα, με τη δανειοδότηση, την επιβαρύνουν.

Η άρνηση του κράτους να στηρίξει οικονομικά το ΙΚΑ εκφράστηκε κατά καιρούς και με μέτρα κοινωνικής πολιτικής, κομματικού, συντεχνιακού ή και κοινωνικά αναγκαίου χαρακτήρα που προκάλεσαν και εξακολουθούν να προκαλούν σημαντικές επιβαρύνσεις στα έσοδα του Ιδρύματος.

Έτσι, από το 1949 μέχρι το 1981 συγχωνεύθηκαν στο ΙΚΑ 23 ελλειμματικά ταμεία (!) και μετά το 1982 συγχωνεύτηκαν ένα (1) κύριας ασφάλισης και οκτώ (8) ταμεία επικουρικής ασφάλισης στο ΙΚΑ-ΤΕΑΜ. Επιβλήθηκε η συνταξιοδότηση από το '63 των ομογενών από την Αίγυπτο, τη Ρουμανία, την Τουρκία και άλλες χώρες. Θεσμοθετήθηκε η μειωμένη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών επιχειρήσεων με σκοπό να υποστηριχθεί η αποκέντρωση και η οικονομική ανάπτυξη της υπαίθρου και ακριτικών περιοχών. Βελτιώθηκαν οι κατώτερες συντάξεις. Από 10 ημερομίσθια την περίοδο 1976-1978 έγιναν σταδιακά 20 ημερομίσθια ανειδίκευτου εργάτη μέχρι το 1985.

Η "προνοιακή" και οικονομική αυτή πολιτική ασκήθηκε και ασκείται από το κράτος χωρίς το ίδιο να διαθέσει τους απαιτούμενους πόρους και χωρίς ποτέ να γίνει αποτίμηση των κολοσσιαίων επιβαρύνσεων που προέκυπταν για το ΙΚΑ ή άλλα ασφαλιστικά ταμεία. Επιλέχτηκε απλά η μετάθεση των υποχρεώσεων του κράτους στους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης και κύρια στο ΙΚΑ, οδηγώντας έτσι στην υπονόμευση της οικονομικής αντοχής τους και αυξάνοντας τα ελλείμματά της.

Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του ΙΚΑ το κόστος της "προνοιακής" πολιτικής του κράτους, που πηγάζει από τη συγχώνευση των ελλειμματικών ταμείων, τη συνταξιοδότηση ομογενών, τα κατώτατα όρια συντάξεων καθώς και τις εισφοροαπαλλαγές επιχειρήσεων κ.λπ. **ανήλθε μόνο στην 5ετία 1986-1990 σε 494 δις δρχ.**

Η άρνηση του κράτους να καλύψει τις δαπάνες που προέρχονται από την άσκηση κοινωνικής ή οικονομικής πολιτικής έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τον ν.δ. 465/1969 το οποίο προβλέπει την απόδοση από την Πολιτεία των χρηματικών δαπανών των ασφαλιστικών ταμείων που αντιστοιχούν σε κοινωνικούς ή οικονομικούς σκοπούς που επιβάλλονται από το κράτος.

Νέες μεγάλες οικονομικές επιβαρύνσεις φορτώνονται στα ασφαλιστικά ταμεία από την τακτική του κράτους να μην αντιμετωπίζει με προγραμματικά μέτρα τα ελλείμματα των ασφαλιστικών οργανισμών αλλά να τα διογκώνει με τη δανειοδότησή τους από τις τράπεζες και μάλιστα με επαχθή επιτόκια, αναπαράγοντας έτσι και διογκώνοντας τα οικονομικά αδιέξοδά τους.

Τεράστιες είναι οι δανειακές υποχρεώσεις του ΙΚΑ, του ΝΑΤ και άλλων ταμείων. Ήδη το ΙΚΑ δανείζεται τεράστια ποσά προκειμένου να εξοφλήσει προηγούμενα δάνεια.

Κάτω από το καθεστώς της δανειοδότησης από το πιστωτικό σύστημα, το ΙΚΑ είναι υποχρεωμένο να εκχωρεί όλα του τα έσοδα για την εξόφληση των τοκοχρεωλυτικών δόσεων. Είναι δηλαδή ένας οργανισμός χωρίς έσοδα.

Επιβαρύνσεις στα ταμεία προκαλούνται ακόμα από τον απροσχημάτιστο κομματισμό και την πολιτική αγοράς ψηφοθηρικής πελατείας με τους ρουσφετολογικούς διορισμούς στο ΙΚΑ και τους άλλους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης που διογκώνουν ακόμη περισσότερο το υψηλό λειτουργικό κόστος τους. Η διασπάθιση των πόρων των ταμείων από τον κομματισμό και το ρουσφέτι μπορεί να μην είναι δυνατόν να εκτιμηθούν λογιστικά, δεν φαίνεται ωστόσο ότι είναι ευκαταφρόνητες...

Η τακτική της εικονικής κάλυψης των ελλειμμάτων οδήγησε επίσης και στη διαρπαγή των κεφαλαίων του ΙΚΑ-ΤΕΑΜ και του Κλάδου Ασθένειας του ΙΚΑ, μια κοντόφθαλμη και αντικοινωνική πολιτική που ανακυκλώνει τα οικονομικά αδιέξοδα και επιχειρεί με αλχημείες να εμφανίσει μειωμένα τα πραγματικά ελλείμματα του κλάδου συντάξεων του Ιδρύματος.

Τα κεφάλαια αυτά δεν αποτελούν πλεονάσματα αλλά αποθεματοποιημένους πόρους προς τοκοφόρα αξιοποίηση και διανομή ανάλογα προς τη σταδιακή ασφαλιστική ωρίμανση του θεσμού της επικουρικής σύνταξης. Η αλόγιστη και συνεχής αφαίρεση κεφαλαίων του ΤΕΑΜ εγκυμονεί άμεσους κινδύνους για τον ίδιο το θεσμό της επικουρικής ασφάλισης καθώς κάτω από το βάρος των ελλειμμάτων θα βρεθεί πολύ γρήγορα σε αδυναμία να εκπληρώσει τις συνταξιοδοτικές υποχρεώσεις του όπως γίνεται σήμερα με τον κλάδο Συντάξεων του Ιδρύματος.

Από τον κλάδο ασθενείας μόνο στην περίοδο 1982-1989 αφαιρέθηκαν επίσης συνολικά 133 δις. Τα πλεονάσματα αυτά αποτελούν προϊόν της συμπίεσης των παροχών υγείας και της καθήλωσης της περίθαλψης στα σημερινά απαράδεκτα από κάθε άποψη επίπεδα: ιατρικής, φαρμακευτικής και νοσοκομειακής, τα οποία αντί να διατεθούν για την προστασία της υγείας των ασφαλισμένων χρησιμοποιούνται για να χρηματοδοτήσουν τις υποχρεώσεις του κράτους και την εργοδοτική εισφοροδιαφυγή.

Η περιήγηση αυτή στα ερείπια μιας αλόγιστης —και, στον πυρήνα της, ολιγαρχικής— πολιτικής την οποία ακολούθησαν όλες οι μεταπολεμικές κυβερνήσεις μέχρι σήμερα δεν γίνεται για να διατυπωθεί απλώς το περίγραμμα

μιας "λαθεμένης πολιτικής". Γίνεται για να καταδειχθεί ότι **οι πολιτικές αυτές διέπραξαν το έγκλημα της ολοσχερούς καταστροφής των οικονομικών θεμελίων της Κ.Α.**, ότι υπονόμευσαν και ανέτρεψαν πλήρως τη δυνατότητα οικοδόμησης των συστημάτων Κ.Α. των μισθωτών στη βάση της ασφαλιστικής αποταμίευσης, των αποθεματικών και του **κεφαλαιοποιητικού συστήματος** το οποίο κάτω από τις παρούσες οικονομικές και δημογραφικές συνθήκες είναι το μόνο που μπορεί να ανταποκριθεί στο αίτημα της βιωσιμότητας των συστημάτων Κ.Α. και τη βελτίωση των συνταξιοδοτικών παροχών, της πρόνοιας καθώς και των τομέων της υγείας.

ΙΙ. ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ ΤΗΣ ΓΗΡΑΝΣΗΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ, ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΩΡΙΜΑΝΣΗΣ, ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Το καθεστώς της κοινωνικής ασφάλισης επηρεάζεται σημαντικά και από τους παράγοντες του δημογραφικού προβλήματος, το βαθμό της χρονικής ωρίμανσης των ασφαλιστικών συστημάτων, την ανεργία και την ασφαλιστική και εισοδηματική πολιτική που υπάρχουν και εφαρμόζονται σε κάθε χώρα.

Στην Ελλάδα η λεγόμενη γήρανση του πληθυσμού εξαιτίας της μεταπολεμικής υπογεννητικότητας και των εκτεταμένων μεταναστεύσεων δεν επηρεάζει ακόμα αποφασιστικά τα οικονομικά της κοινωνικής ασφάλισης του ΙΚΑ και των άλλων ασφαλιστικών ταμείων, αλλά μόνο κατά μικρό μέρος.

Οπως αποδεικνύουν τα επίσημα στοιχεία, το ποσοστό των ηλικιωμένων άνω των 65 ετών στο σύνολο του πληθυσμού παρουσίασε στη 10ετία του '80 μικρή αύξηση και στη 10ετία του '90 δεν είναι μεγαλύτερη. Σύμφωνα με σχετικές μελέτες και στις χώρες της ΕΟΚ ο ρυθμός γήρανσης του πληθυσμού τα επόμενα έτη θα είναι κατά μέσο όρο αργός, αλλά από το 2005 μέχρι το 2010 η γήρανση του πληθυσμού θα επιταχυνθεί και αν δεν ληφθούν από τώρα και στη χώρα μας συντονισμένα και άμεσα μέτρα αντιμετώπισης του δημογραφικού προβλήματος, οι επιδράσεις και στα εθνικά ασφαλιστικά συστήματα θα είναι **σκληρές**.

Το φαινόμενο της επιδείνωσης της σχέσης μεταξύ άμεσα ασφαλισμένων - συνταξιούχων του ΙΚΑ φαίνεται να επηρεάζεται επίσης αρνητικά και να διαπλέκεται με τους εξής παράγοντες:

Πρώτο: Από τη χρονική ωρίμανση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης καθώς οι παλιές ηλικίες θεμελιώνουν μαζικά το δικαίωμα εξόδου στη συνταξιοδότηση ενώ από την άλλη μεριά η οικονομική κρίση και η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών μειώνουν τις θέσεις απασχόλησης και, κατά συνέπεια, τον ενεργό ασφαλιστικό πληθυσμό.

Η επιδείνωση αυτή μεγαλώνει καθώς το κράτος εκτός από την απουσία αναλογιστικών μελετών, οι οποίες θα μπορούσαν να προσδιορίσουν με επιστημονικά κριτήρια τους όρους κατάκτησης της οικονομικής βιωσιμότητας των ταμείων, ακολούθησε και ακολουθεί διαδικασίες που ανατρέπουν δυσμενώς την αναλογία συνταξιούχων - ασφαλισμένων. Τέτοιες ενέργειες σε βάρος του ΙΚΑ ήταν η συγχώνευση σ' αυτό ελλειμματικών ταμείων με ομάδες που βρίσκονται στο στάδιο της πλήρους ωρίμανσης, η εθελουσία μαζική έξοδος στη σύνταξη του προσωπικού προβληματικών επιχειρήσεων καθώς και ηλικιωμένων για την "ελάφρυνση" του προσωπικού επιχειρήσεων του δημόσιου τομέα.

Δεύτερο: Οι αναγκαίες ασφαλιστικές αναλογίες ανατρέπονται επίσης από τα μεγέθη της ανεργίας, την απόκρυψη της απασχόλησης, με σκοπό την εισφοροδιαφυγή, θύματα της οποίας είναι κατά κύριο λόγο οι νεοεισερχόμενοι στην απασχόληση και οι γυναίκες, τα τμήματα του πληθυσμού που δεν καλύπτονται κανονικά από τους θεσμούς της κοινωνικής ασφάλισης (εργαζόμενοι με φασόν στο σπίτι, εργάτες γης, εποχιακά απασχολούμενοι, εργαζόμενοι με συμβάσεις έργου ή μερικής απασχόλησης, ξένοι εργαζόμενοι κ.ά.).

Τα τμήματα αυτά του εργαζόμενου πληθυσμού υπολογίζονται σήμερα συνολικά σε πάνω από 500 χιλ. άτομα που αν προστίθονταν στους άμεσα ασφαλισμένους οι σχέσεις συνταξιούχων - άμεσα ασφαλισμένων θα μεταβάλλονταν στο θετικότερο και το ΙΚΑ θα είχε ετήσια έσοδα περίπου 400 δις εκ. δρχ., τα οποία σήμερα καρπώνεται το κεφάλαιο...

Τρίτο: Η οικονομική ανάπτυξη και η εισοδηματική πολιτική της μόνιμα μονόπλευρης λιτότητας καθορίζουν τη θετική ή αρνητική εξέλιξη του δημογραφικού προβλήματος. Εάν από τη μια μεριά η ανεργία λ.χ. και η ανασφάλεια στην απασχόληση υποκινούν τους νέους να μην αποκτούν παιδιά και η απογύμνωση της υπαίθρου, το πρόβλημα της στέγης, η ανεπάρκεια της γενικότερης κοινωνικής μέριμνας για το παιδί και τη μητέρα καθώς και η αύξηση των δαπανών ανατροφής και εκπαίδευσης οξύνουν το πρόβλημα της υπογεννητικότητας, από την άλλη μεριά η εισοδηματική πολιτική της λιτότητας επηρεάζει ευθέως τα έσοδα της ασφάλισης καθώς η μείωση των αποδοχών μετασχηματίζεται σε μια μείωση των πόρων της Κ.Α. αλλά και των συνταξιοδοτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΙΚΑ

Από όσα εκθέσαμε παραπάνω βγαίνει το συμπέρασμα ότι η οικονομική κρίση του ΙΚΑ έχει χαρακτήρα που από τη μια μεριά συνδέεται οργανικά με την οικονομική κρίση και την μεταπολεμική προσπάθεια στερέωσης και ανάπτυξης του ελληνικού καπιταλιστικού συστήματος με τη μεταφορά πόρων της ασφάλισης στο κεφάλαιο και από την άλλη χαρακτήρα "δομικό" που συνδέεται με τα συστήματα λειτουργίας και διαχείρισης της κοινωνικής ασφάλισης.

Οι πολιτικές που εφάρμοσαν όλες οι μεταπολεμικές κυβερνήσεις μέχρι σήμερα στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης έχουν οδηγήσει στην υπονόμευση των χρηματοδοτικών κανόνων και από εκεί στην οικονομική κρίση των βασικών ασφαλιστικών οργανισμών.

Η δομική και οικονομική κρίση της Κ.Α. πρέπει να συνειδητοποιηθεί ότι έχει τέτοια έκταση που όχι μόνο αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για τη βελτίωση του επιπέδου των παροχών και την ικανοποίηση βασικών κοινωνικών αναγκών του πληθυσμού, αλλά και θέτει σε άμεση αμφισβήτηση βασικές κατακτήσεις των εργαζομένων για την κοινωνική προστασία τους.

Η χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να εξασφαλίζεται από συστήματα που θα εγγυώνται και θα βασίζονται στις αρχές της ανταποδοτικότητας **αλλά** και της αλληλεγγύης στα πλαίσια της κοινωνικής δικαιο-

σύνης και της ανθρωποκεντρικής φροντίδας της Πολιτείας, στο επίκεντρο της οποίας, πρώτα απ' όλα, βρίσκεται ο παραγωγικός πληθυσμός.

Το πιο επείγον και κυρίαρχο πρόβλημα του ΙΚΑ που πρέπει ν' αντιμετωπισθεί είναι το πρόβλημα της οικονομικής εξυγίανσης, της εξαφάνισης των ελλειμμάτων και της αύξησης των πόρων του.

Συγκεκριμένα, απαιτούνται:

• **Η άμεση εφαρμογή της τριμερούς χρηματοδότησης του ΙΚΑ** από την εργοδοσία, το κράτος και τους εργαζόμενους, που αποτελεί την πρώτη και βασική συνθήκη. Χωρίς την τριμερή χρηματοδότηση η βιωσιμότητα της Κ.Α. των μισθωτών στο άμεσο μέλλον δεν θα είναι δυνατή. Η θέσπιση της τριμερούς χρηματοδότησης η οποία αποτέλεσε βασική θέση της Αριστεράς και αίτημα του συνδικαλιστικού κινήματος των εργαζομένων δεν προκύπτει μόνο ως άμεση αναγκαιότητα εξαιτίας της οξύτητας του οικονομικού προβλήματος του ΙΚΑ. Προκύπτει και ως αναγκαία αντισταθμιστική οφειλή στην πολυετή αφαίμαξη των αποθεματικών των ασφαλιστικών οργανισμών. Και ακόμα προκύπτει ως ανάγκη οικοδόμησης κεφαλαιοποιητικού συστήματος χωρίς το οποίο, λόγω του δημογραφικού προβλήματος αλλά και των διαρθρωτικών και εργασιακών αλλαγών στην παραγωγή και την οικονομία, η Κ.Α. δεν θα μπορεί να ανταποκριθεί στην αποστολή της στο άμεσο μέλλον.

• **Η επαναθεμελίωση του κεφαλοποιητικού συστήματος και η αποκατάσταση της οικονομικής επάρκειας του Ιδρύματος**, που δεν μπορεί όμως να γίνει σήμερα μόνο με την τριμερη χρηματοδότηση. Επιβάλλεται η θέσπιση νέων εκτάκτων πόρων ένας από τους οποίους πρέπει να είναι η επιβολή πρόσθετης φορολογίας 1-2% π.χ. για μια 3ετία στις μεγάλες επιχειρήσεις τα κέρδη των οποίων είναι πάνω από ένα ορισμένο επίπεδο. Ενα άλλο μέτρο μπορεί να είναι ακόμα η αύξηση του ΦΠΑ στα είδη πολυτελείας κατά 2% αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση της Κ.Α. των μισθωτών.

• **Το πάγωμα της εξόφλησης των τοκοχρεωλυτικών δόσεων των δανείων που το ΙΚΑ έχει συνάψει με το τραπεζοπιστωτικό σύστημα** και ανάληψη της υποχρέωσης εξόφλησης από το κράτος αυτών των δανείων σταδιακά.

• Αμεσα μέτρα είσπραξης των καθυστερούμενων οφειλών. Λήψη αναγκαστικών μέτρων κατά των εργοδοτών του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα που καθυστερούν οφειλές, κατάργηση οποιουδήποτε ορίου για την επιβολή πρόσθετων τελών και απαίτηση εγγυήσεων στις περιπτώσεις ρύθμισής τους σε δόσεις για την εξασφάλιση του Ιδρύματος από ενδεχόμενη πτώχευση του οφειλέτη. Κατάργηση, τέλος, της επιτροπής αναστολών του ΙΚΑ.

• **Αποφασιστική αντιμετώπιση της εργοδοτικής εισφοροδιαφυγής**, που μπορεί να γίνει με την κατάργηση του αναχρονιστικού συστήματος των ενσήμων και την ανάπτυξη μηχανογραφικών προγραμμάτων βεβαίωσης και είσπραξης των εισφορών. Αυστηρές νομοθετικές ρυθμίσεις και την επιβολή, κυρίως, οικονομικών κυρώσεων στο τμήμα εκείνο της εργοδοσίας που αποφεύγει την ασφάλιση του προσωπικού του. Συγκεκριμένα, στο σημείο αυτό προτείνω τη θέσπιση καταβολής από τον εργοδότη αποζημίωσης ύψους δέκα εκατομμυρίων δραχμών σε περίπτωση που ο εργαζόμενος απεβίωσε ή έμεινε ανάπηρος εντός ή εκτός εργασίας, και δεν είχε ασφαλιστική κάλυψη. Θεσμοθετημένη συμμετοχή των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων και απόδοση σ' αυτές αρμοδιοτήτων ελέγχου της ασφάλισης των εργαζομένων και καταβολής των προβλεπόμενων εισφορών από τον εργοδότη. Η πάταξη της εισφοροδιαφυγής εκτιμάται από τον γράφοντα ότι μπορεί να εξασφαλίσει σήμερα στο ΙΚΑ ετήσια έσοδα που υπερβαίνουν τα 100 δις δραχμές!

• **Η ένταξη των αλλοδαπών εργαζομένων στην Κ.Α.** και φυσικά στην αγορά εργασίας. Οπως προτείνει η αριστερά και το ε.σ.κ., το μέτρο θα εξασφαλίσει στο ΙΚΑ πρόσθετα έσοδα που με μέτριους υπολογισμούς μπορούν ν' ανέλθουν στα 200-250 δις δρχ. το χρόνο. Η ένταξη των αλλοδαπών στην αγορά εργασίας με πλήρη εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα απαντά επίσης στο πρόβλημα της ασφαλιστικής γήρανσης το οποίο σήμερα προβάλλεται από τον δικομματισμό με στόχο την αμφισβήτηση των ασφαλιστικών δικαιωμάτων.

• **Κατάργηση των μειωμένων ασφαλιστικών εισφορών από ομάδες επιχειρήσεων.** Εφόσον το κράτος κρίνει, στα πλαίσια της αποκέντρωσης και της περιφερειακής ανάπτυξης, ότι ομάδες επιχειρήσεων πρέπει να τύχουν προνομιακής ασφαλιστικής μεταχείρισης να αναλαμβάνει το ίδιο και στο ακέραιο την αναπλήρωση των εσόδων του Ιδρύματος που χάνονται από τις παραπάνω μειώσεις.

• Πλήρης αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Ιδρύματος και, παράλληλα, εξουδετέρωση των κυκλωμάτων που λυμαίνονται την περιουσία του. (Ελεγχος προμηθειών, συμβάσεων μίσθωσης και εκμίσθωσης ακινήτων κλπ.).

Στα πλαίσια αυτών των προσπαθειών οικονομικής εξυγίανσης του ΙΚΑ, νομίζω ότι το εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα θα έπρεπε να το απασχολήσει η ιδέα της **ίδρυσης Τράπεζας Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων** η οποία θα είχε τη μορφή εταιρίας λαϊκής βάσης και θα απέβλεπε μεταξύ των άλλων στη θετική αξιοποίηση των πόρων και των αποθεματικών των ασφαλιστικών οργανισμών της χώρας.

Τα άμεσα μέτρα οικονομικής εξυγίανσης του Ιδρύματος που προτείνονται στα πλαίσια μιας συνολικής εξυγίανσης και ανασυγκρότησης θα αποδειχθούν μακροπρόθεσμα ατελέσφορα αν δεν ενταχθούν σ' ένα πλαίσιο μεσοπρόθεσμων στόχων που θα προβλέπουν νέες ριζικές θεσμικές αλλαγές του συστήματος και θα βασίζονται σε ορισμένες θεμελιώδεις αρχές της Κ.Α.

Οι βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν ένα δημοκρατικό, σύγχρονο και ανθρωποκεντρικό σύστημα Κ.Α. των μισθωτών και κατ' επέκταση του ΙΚΑ είναι:

1. Η αρχή της δημόσιας, καθολικής, αυτοδίκαιης και υποχρεωτικής Κοινωνικής Ασφάλισης όλων των μισθωτών της χώρας.

Η Κ.Α. ασκείται με ευθύνη του κράτους σύμφωνα με την συνταγματική επιταγή και αποσκοπεί στην ικανοποίηση των σύγχρονων αναγκών των απόμαχων της εργασίας.

2. Η αρχή της Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Σε διάκριση προς την αρχή της αναλογικής ανταποδοτικότητας η οποία πρέπει να έχει εφαρμογή στις περιπτώσεις ομαλού ασφαλιστικού βίου, η αρχή της κοινωνικής αλληλεγγύης εφαρμόζεται πλήρως στις εξής περιπτώσεις:

- Συνταξιοδότησης λόγω αναπηρίας.
- Συνταξιοδότησης μελών οικογενείας λόγω εργατικού θανατηφόρου ατυχήματος.
- Για την ασφάλιση του χρόνου επιδοτούμενης ανεργίας και ασθένειας.
- Για την ασφαλιστική κάλυψη ορισμένου χρόνου ανατροφής των μικρών παιδιών για την εργαζόμενη μητέρα χωρίς καταβολή εισφορών.
- Για την ασφαλιστική κάλυψη περιόδων αεργίας εποχιακών μισθωτών και στράτευσης.
- Για την επιδότηση των συνταξιούχων του κατώτερου ορίου.

Η κοινωνία έχει χρέος να στηρίξει τους εργαζόμενους εκείνους που εξαιτίας των κοινωνικών εργασιακών δεδομένων δεν ολοκλήρωσαν τον κύκλο του λεγόμενου ομαλού ασφαλιστικού βίου και να στηρίξει οικονομικά το δικαίωμα μιας αξιοπρεπούς διαβίωσης στα γεράματά τους.

Ο θεσμός του "Κατώτερου ορίου Συνταξιοδότησης" είναι δίκαιος και πρέπει όχι μόνο να συνεχισθεί αλλά και να ενισχυθεί. Αντανακλά —στη συντριπτική πλειοψηφία των συνταξιούχων του κατώτερου ορίου— τις δυσμενείς οικονομικές εργασιακές και ασφαλιστικές συνθήκες οι οποίες επεκράτησαν μεταπολεμικά στην Ελλάδα και δεν επέτρεψαν την πραγματοποίηση ενός εργασιακού βίου ο οποίος θα οδηγούσε στην απόκτηση πλήρων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων. Το αίτημα της αναπροσαρμογής των ΚΟΣ στο ύψος των 20 ημερομισθίων του ανειδίκευτου εργατη είναι απόλυτα δίκαιο και υποστηρίζεται ανεπιφύλακτα από τις προοδευτικές πολιτικες δυνάμεις.

Η πολιτική της κυβέρνησης που αποβλέπει στη σταδιακή αποδυνάμωση του θεσμού και στην μείωση γενικά όλων των συνταξιοδοτικών παροχών με τον ισχυρισμό της ανυπαρξίας πόρων αντανακλά την άρνησή της να συγκρουσθεί με την οικονομική ολιγαρχία να πατάξει την τεράστια φοροδιαφυγή του μεγάλου κεφαλαιου και να αναδιανέμει το εισόδημα υπέρ της εργασίας και του λαού.

3. Η αρχή της Αναλογικής Ανταποδοτικότητας

Η ανταποδοτικότητα, δηλ. ο καθορισμός του ύψους μιας συνταξιοδοτικής παροχής γήρατος αναλογικά προς το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών και τη χρονική διάρκεια αυτών των εισφορών (χρόνος ασφάλισης), εφαρμόζεται και σήμερα, όταν ο υπολογισμός της συνταξιοδοτικής παροχής γίνεται ακριβώς σε συνάρτηση με τους δύο αυτούς παράγοντες και με κανένα άλλο. Γίνεται, όμως, κατά τρόπο που ανατρέπει την αναλογική ανταποδοτικότητα και οδηγεί στην καταλήστευση της ασφαλιστικής αποταμίευσης του μισθωτού, στην παροχή μειωμένων συντάξεων και στην εν γένει φαλκίδευση των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων των μισθωτών, εξαιτίας της καταστροφής του κεφαλαιοποιητικού συστήματος και της εφαρμογής του διανεμητικού συστήματος συνταξιοδότησης.

Χωρίς τη γνήσια εφαρμογή της αναλογικής ανταποδοτικότητας κανένα συνταξιοδοτικό σύστημα δεν είναι βιώσιμο. Μόνο η αρχή της ανταποδοτικότητας μπορεί να απαντήσει σήμερα στα τεράστια προβλήματα της γήρανσης του ασφαλισμένου πληθυσμού, των δυσμενών εξελίξεων στη σχέση μεταξύ συνταξιούχων και εργαζομένων, στο δημογραφικό πρόβλημα της χωρας και τις νέες οικονομικές συνθήκες που αναπτύσσονται μέσα σ' ένα αδύνατο ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Η εφαρμογή, όμως, της αρχής της ανταποδοτικότητας, η οποία μεταξύ των άλλων, προστατεύει, όχι μόνο τους πόρους των ασφαλιστικών οργανισμών αλλά και τα καλώς εννοούμενα δικαιώματα των ίδιων των ασφαλισμένων, σε μακροπρόθεσμη βάση απαιτεί πρωτα και κύρια την οικοδόμηση από την αρχή ενός νέου κεφαλαιοποιητικού συστήματος, το οποίο με τη σειρά του προϋποθέτει τη θεσμοθέτηση της τριμερούς χρηματοδότησης, την ανάληψη όλων των μέχρι σήμερα χρεών του Ιδρύματος από το κράτος και τη θέσπιση έκτακτων και ειδικών πόρων αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση του ΙΚΑ για ένα ορισμένα χρονικό διάστημα.

Η επαναθεμελίωση ενός σύγχρονου δημόσιου συνταξιοδοτικού συστήματος των μισθωτών στη χώρα μας, που θα αναπτύσσεται πάνω στις δυο βασικές αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης και της ανταποδοτικότητας, προϋποθέτει επίσης ριζικές θεσμικές αλλαγές, ορισμένες από τις οποίες είναι οι ακόλουθες:

α) Η εί̲σ̲π̲ρ̲α̲ξ̲η̲ ό̲λ̲ω̲ν̲ τ̲ω̲ν̲ ν̲ό̲μ̲ι̲μ̲ω̲ν̲ α̲σ̲φ̲α̲λ̲ι̲σ̲τ̲ι̲κ̲ώ̲ν̲ ε̲ι̲σ̲φ̲ο̲ρ̲ώ̲ν̲ α̲ν̲ε̲λ̲λ̲ι̲π̲ώ̲ς̲ κ̲α̲ι̲ π̲λ̲ή̲ρ̲ω̲ς̲. Χωρίς τη νομοθετική και αυστηρά αποτελεσματική διασφάλιση είσπραξης των πόρων των Οργανισμών Κ.Α., η επίκληση της συνταξιοδοτικής ανταποδοτικότητας και της κοινωνικής αλληλεγγύης δεν έχει κανένα νόημα.

β) Η θέσπιση και εφαρμογή ενός μαθηματικού προτύπου υπολογισμού του ύψους των συνταξιοδοτικών παροχών, το οποίο ευρίσκεται σε πλήρη και αυστηρή αντιστοιχία τόσο με το συνολικό ύψος των ασφαλιστικών εισφορών και το χρόνο ασφάλισης όσο και με την τοκοφόρο τραπεζική απόδοση της ασφαλιστικής αποταμίευσης.

4. Η Αρχή των Ενιαίων Ορων Συνταξιοδότησης, Γήρατος, Αναπηρίας & Θανάτου, αρχή η οποία προϋποθέτει ενιαίο, αναλογικά, ύψος ασφαλιστικών εισφορών, κρατικής χρηματοδότησης, καθώς και ενιαίο τρόπο υπολογισμού των συνταξιοδοτικών και άλλων παροχών που απορρέουν από το σύστημα Κ.Α.

5. Η Αρχή της Ισότιμης Μεταχείρισης που θεμελιώνεται στην ισότητα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων όλων των ασφαλισμένων μισθωτών.

6. Η Αρχή της Αυτοδιοίκησης των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης με την πλειοψηφική συμμετοχή των εκπροσώπων των εργαζομένων και των συνταξιούχων, καθώς και την ελεύθερη αξιοποίηση των αποθεματικών και της περιουσίας του ΙΚΑ στα πλαίσια θέσπισης θεσμών δημοκρατικού ελέγχου.

▲